

ESCOLA MASSANA
CENTRE D'ART I DISSENY

Programació didàctica
Història de la filosofia

2024-2025

1. Descripció de la matèria

La Història de la filosofia de 2n de batxillerat té com un dels seus objectius aconseguir que l'alumnat pugui adquirir un coneixement bàsic i una comprensió suficient dels grans temes que ha plantejat el pensament filosòfic al llarg del seu desenvolupament històric. Però, d'altra banda, aquesta assignatura tanca el cicle d'educació filosòfica en el batxillerat i, en conseqüència, també s'orienta a aconseguir que els estudiants adquireixin la capacitat d'elaborar una reflexió crítica i fonamentada sobre el coneixement, l'ésser humà, l'acció, la societat i el conjunt de la realitat, de manera que puguin exercir el seu paper com a ciutadans en el si de la societat i orientar la seva autonomia i creixement personal.

Tal com disposa el [Decret 171/2022](#), d'ordenació dels ensenyaments de batxillerat, els sabers que desenvolupa la matèria s'organitzen en quatre blocs, que responen a les preguntes filosòfiques que han caracteritzat el pensament occidental: Què és l'ésser humà? Què puc saber? Què he de fer? Com vivim junts? Al seu torn, es pretén fer una anàlisi de com s'ha donat resposta històricament a aquestes grans qüestions revisant tres intervals històrics especialment significatius en la història del pensament filosòfic occidental: l'origen i el desenvolupament de la filosofia en l'antiguitat grega, el sorgiment de la modernitat europea a partir de les seves arrels en el pensament i la cultura medieval i, finalment, el clímax i la crisi del pensament modern fins a arribar a l'heterogeni panorama filosòfic dels nostres dies.

2. Competències

El [Decret 171/2022](#), de 20 de setembre, estableix l'ordenació dels ensenyaments del Batxillerat, d'acord amb [Llei orgànica 3/2020](#), del 29 de desembre, per la qual es modifica la [Llei orgànica 2/2006](#), de 3 de maig, d'educació i la normativa de desplegament, que es concreta en el [Reial Decret 243/2022](#) del 5 d'abril, que estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims del batxillerat.

En el seu Annex 1, l'esmentat Decret 171/2022 fixa les competències generals que l'alumnat de batxillerat ha de desenvolupar en aquesta etapa, mentre que en l'Annex 2 estableix els objectius i les competències específiques de les matèries comunes i de modalitat, així com els continguts i els criteris d'avaluació de cada una d'elles, entre les quals es troben la matèria Història de la filosofia. En conseqüència, aquesta Programació didàctica assumeix les competències i objectius que s'expliciten per a aquestes matèries en aquests annexos. Al seu torn, els continguts i criteris d'avaluació que es concreten en aquesta programació desenvolupen el que es disposa en l'esmentat decret, i la metodologia i les estratègies d'atenció a la diversitat segueixen també les seves directrius.

El Decret 171/2022 ofereix també algunes consideracions generals sobre el sentit de la matèria Història de la filosofia i unes orientacions sobre el desenvolupament del currículum, que és necessari tenir en compte per tal d'orientar l'organització del curs. Així, s'indica que, a l'hora de programar i desenvolupar en l'aula aquesta matèria, s'ha de prendre l'«aprendre a filosofar» kantià com a lema orientador i situar l'activitat indagadora de l'alumnat com a centre i fi de tot el procés d'ensenyament-aprenentatge, aprofundint en el desenvolupament de les competències que, desplegades ja en la matèria de Filosofia de primer de batxillerat, contribueixin a l'assoliment de la seva autonomia intel·lectual i moral, i de la seva maduresa cívica.

Igualment, el decret insisteix en la conveniència de comprendre la Història de la Filosofia en el context històric i cultural que li serveix de marc, i, per tant, evitar un tractament aïllat i purament academicista dels continguts de la matèria i emprar-la com una eina idònia amb què tractar, de manera reflexiva i crítica, els més greus problemes que ens afecten avui, especialment els referits a l'equitat entre els éssers humans, la justificació i la consideració dels drets humans, la igualtat efectiva entre homes i dones i els problemes ecosocials.

Un alumne filosòficament competent és qui ha après a detectar, analitzar i produir problematitzacions, conceptualitzacions i argumentacions en el debat d'una qüestió suscitada per una situació determinada. A més, ha de ser capaç de mobilitzar o cercar els coneixements de concepcions filosòfiques, problemes, textos i doctrines en relació amb aquesta qüestió, i de relacionar-los amb els coneixements d'altres disciplines i també amb les experiències personals i amb les decisions que hagi de prendre. La mena de qüestions a què es fa referència són les que pertanyen als temes recurrents en la història del pensament

humà en la nostra cultura i en d'altres: l'ésser humà, el coneixement i la veritat, l'aparença i la realitat, la llibertat i el destí, l'ètica, la política, l'estètica.

La filosofia en el batxillerat contribueix al desenvolupament de la consciència i de l'expressió cultural, en la mesura que la matèria reposa en les aportacions de la història del pensament; i contribueix també a desenvolupar la capacitat d'anàlisi i construcció de discursos argumentatius, perquè incideix en l'anàlisi i en l'elaboració de les raons que s'aporten en suport d'una determinada posició teòrica o d'una determinada forma d'acció.

Les matèries del batxillerat s'orienten i estructuren a partir del concepte de *competència*, entesa com l'aplicació de coneixements i destreses en la resolució de problemes i en situacions complexes, mobilitzant recursos diversos adquirits en diferents moments del trajecte acadèmic, que depenen sovint de diverses disciplines o de l'experiència adquirida.

Com ja s'ha dit, l'Annex 1 del Decret 171/2022 determina quines són les competències que totes les matèries del batxillerat han de contribuir a desenvolupar. Es tracta de les següents:

- La **competència en comunicació lingüística**. Suposa interactuar de manera oral, escrita o signada de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, signats, escrits, audiovisuals o multimodals evitant els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa, ètica i respectuosa.

La competència en comunicació lingüística constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement a tots els àmbits del saber. Per això, el seu desenvolupament està vinculat a la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua en els gèneres discursius específics de cada àrea de coneixement, així com als usos de l'oralitat, la llengua de signes o l'escriptura per pensar i aprendre. Finalment, fa possible apreciar la dimensió estètica del llenguatge i gaudir de la cultura literària.

- La **competència plurilingüe** implica utilitzar diverses llengües, orals o signades, de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació.

Aquesta competència suposa aprofitar les experiències pròpies per desenvolupar estratègies que permetin mediar i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i adquirir o millorar destreses en les llengües oficials (i, fins i tot, en la llengua o llengües familiars si són unes altres). Integra també dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural.

- La **competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria**, comporta la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i la representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible.

La competència matemàtica permet desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtics per tal de resoldre diversos problemes en diferents contextos.

La competència en ciència comporta la comprensió i l'explicació de l'entorn natural i social, utilitzant un conjunt de coneixements i metodologies, incloses l'observació i l'experimentació, per plantejar preguntes i extreure'n conclusions basades en proves per poder interpretar i transformar el món natural i el context social.

La competència en tecnologia i enginyeria comprèn l'aplicació dels coneixements i les metodologies propis de les ciències per transformar la nostra societat d'acord amb les necessitats o desitjos humans en un marc de seguretat, responsabilitat i sostenibilitat.

- La **competència digital** implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes tecnologies.

Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'educació mediàtica, la creació de continguts digitals (incloent-hi la programació), la seguretat (incloent-hi el benestar digital i les competències relacionades amb la ciberseguretat), assumptes relacionats amb la ciutadania digital, la privadesa, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític.

- La **competència personal, social i d'aprendre a aprendre** implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb altres de forma constructiva; mantenir la resiliència i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida.

Inclou també la capacitat de fer front a la incertesa i a la complexitat, adaptar-se als canvis, aprendre a gestionar els processos metacognitius, contribuir al benestar físic i emocional propi i de les altres persones, conservar la salut física i mental, així com ser capaç de portar una vida orientada al futur, expressar empatia i abordar els conflictes en un context integrador i de suport.

- La **competència ciutadana** contribueix al fet que els i les alumnes puguin exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY

conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'èxit d'una ciutadania mundial.

Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fonamentada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible plantejats a l'Agenda 2030.

- La **competència emprenedora** implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per generar resultats de valor per a altres persones. Aporta estratègies que permetin adaptar la mirada per detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per analitzar i avaluar l'entorn, crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins dels processos creatius i d'innovació; i despertar la disposició a aprendre, a arriscar i a afrontar la incertesa.

Així mateix, implica prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia, habilitats de comunicació i de negociació, per portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i economicofinancer

- La **competència en consciència i expressió culturals** suposa valorar i respectar la manera com les idees i els significats són expressats i comunicats de manera creativa a les diferents societats a través de l'art i d'altres manifestacions culturals. De la mateixa manera, l'assoliment d'aquesta competència comporta implicar-se, de diverses maneres i en contextos diferents, en la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que ocupem o del paper que desenvolupem a la societat. Requereix, per tant, comprendre la pròpia identitat en desenvolupament continu, el patrimoni en un context de diversitat cultural i la manera com l'art i altres manifestacions culturals són una manera de veure el món i de transformar-lo.

D'altra banda, en el seu Annex 2, el mateix Decret 171/2022, de forma conseqüent amb les consideracions i reflexions que s'han resumit anteriorment, estableix les competències específiques de la matèria d'Història de la filosofia. Són les següents:

- **Competència 1**

Avaluar els arguments atenent el seu context històric, social i cultural, identificant les influències que els sustenten i la seva repercussió en la història de la filosofia per descobrir la naturalesa dels seus possibles dogmatismes i fal·làcies.

- **Competència 2**

Interpretar i comunicar qüestions filosòfiques a partir de la selecció i l'anàlisi rigorosa de fonts de la història de la filosofia per entendre el nostre present atenent el passat i per produir i transmetre judicis i tesis personals i desenvolupar una actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa en l'àmbit de la reflexió filosòfica.

- **Competència 3**

Aplicar la dissertació filosòfica per contraposar i posar en diàleg les idees dels diferents pensadors i pensadores de la història de la filosofia, i així connectar el present amb el passat per transformar-lo d'acord amb els grans consensos sorgits dels drets humans i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

- **Competència 4**

Reconèixer com els problemes filosòfics s'han plantejat en les diferents èpoques i autores i autors i comparar-ho, a partir de l'anàlisi i la interpretació de textos dels principals autors i autores de la història de la filosofia, per reconèixer la radicalitat i la transcendència d'aquestes qüestions i abordar-les amb el bagatge de les aportacions de la tradició filosòfica.

- **Competència 5**

Avaluar de manera global, sistèmica i transdisciplinària problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat analitzant-los filosòficament per poder tractar-los de manera creativa i prendre una posició.

- **Competència 6**

Desenvolupar la sensibilitat i la comprensió crítica de l'art i altres manifestacions amb valor estètic a partir de les principals idees filosòfiques sobre la bellesa i la creació artística per contribuir a l'educació estètica.

3. Sabers

Finalment, el Decret 171/2022 determina els sabers que s'han d'abordar al llarg del curs, advertint que el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds es formulen en relació amb contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial.

Com ja s'ha explicat, el Decret organitza els sabers en quatre grans blocs i adverteix que el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Els quatre grans blocs que descriu el Decret són els esmentats en l'apartat de Descripció de la matèria:

Què és l'ésser humà?

- Caracterització de les explicacions antropològiques de Sòcrates, Plató i Aristòtil com a origen de les antropologies posteriors.
- Anàlisi i valoració de la vigència de les principals respostes modernes a la pregunta per la consciència i el coneixement.
- Anàlisi crítica del projecte il·lustrat: la confiança en la raó, l'educació i la ciència com a projecte emancipador de l'individu.
- Anàlisi crítica de l'evolució de la reflexió i l'experiència estètica, des de Grècia fins avui, mitjançant els conceptes de poètica, artesanía, art i disseny.

Què puc saber?

- Interpretació i producció d'informació amb rigor argumentatiu per reconèixer la historicitat i la universalitat dels problemes i de les teories filosòfiques.
- Caracterització de la cosmovisió mítica i la teorització filosòfica a Grècia com a origen de la filosofia occidental.
- Identificació del problema de la realitat en la filosofia presocràtica com a primer problema de la història de la filosofia.
- Comparació del paper de la filosofia en els sofistes i Sòcrates en el context de la il·lustració grega.
- Anàlisi comparada de les respostes de Plató i Aristòtil a la pregunta pel coneixement i la realitat.
- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució de la filosofia i la ciència en l'hel·lenisme, mitjançant l'exemple de l'estoïcisme i l'epicureisme.
- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució teològica de la filosofia medieval, mitjançant les respostes al problema entre fe i raó d'Agustí d'Hipona, Tomàs d'Aquino, Ramon Llull i Guillem d'Ockham.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY

- Explicació de la relació entre el context polític i cultural del Renaixement, el protestantisme i la revolució científica, fonaments de l'època moderna europea.
- Valoració del gir epistemològic de la filosofia moderna mitjançant la comparació de racionalistes i empiristes: Descartes i Hume com a hereus de la filosofia grega i com a orígens de les teories del coneixement posteriors.
- Caracterització de la filosofia crítica d'Immanuel Kant com a síntesi de les confrontacions entre empirisme i racionalisme davant de la pregunta pel coneixement i com a conclusió de l'època moderna.
- Anàlisi i valoració de la vigència de la crítica a la ciència de l'Escola de Frankfurt.
- Revisió de la tradició cultural, religiosa i filosòfica occidental mitjançant la crítica als paradigmes de la modernitat, i l'origen de la postmodernitat en la filosofia del martell de Nietzsche.
- Construcció d'una concepció dinàmica de la història del pensament mitjançant la revisió dels problemes filosòfics de la filosofia analítica (Ludwig Wittgenstein).
- Explicació de la relació entre el context polític i social i el problema del ser en l'ésser humà: la superació de la raó pura cartesiana de la tradició mitjançant la raó vital de José Ortega y Gasset i la raó poètica de María Zambrano.
- Anàlisi crítica de l'evolució de la noció de bellesa, des de Grècia fins avui, mitjançant els exemples de Plató, Kant i Baumgarten.

Què he de fer?

- Anàlisi crítica de l'evolució de la discussió ètica a Grècia: contextualització de l'intel·lectualisme socraticoplatònic, de les teories de la virtut en Plató i Aristòtil, del concepte d'eudemonia i del concepte d'ataràxia de les escoles hel·lenístiques, i identificació d'aquestes diferents respostes com a origen de les ètiques posteriors.
- Anàlisi i valoració de la vigència de les confrontacions i les complementacions de les diferents respostes modernes a la pregunta per l'acció, mitjançant la caracterització de les ètiques teleològiques i les ètiques deontològiques.
- Explicació de la relació entre el context polític i social i el problema de "ser" de l'ésser humà: la pregunta pel subjecte i la responsabilitat, mitjançant les respostes de l'existencialisme (Heidegger i Sartre).

Com vivim junts?

- Diàleg que porti raons pertinents, relacionant-les amb les dels altres, trobant punts d'encontre, per arribar a conclusions complexes i creatives.
- Revisió de la viabilitat i la vigència dels projectes polítics de Plató i d'Aristòtil.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY

- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució de l'ètica en l'hel·lenisme, mitjançant l'exemple de l'estoïcisme i l'epicureisme.
- Anàlisi crítica, a partir de la figura d'Hipàtia d'Alexandria, de l'evolució del paper de les dones en la cultura i la filosofia grega, i del biaix de gènere en la transmissió de la història i la cultura d'Occident.
- Anàlisi crítica, a partir de la figura polifacètica d'Hildegarda de Bingen, del paper de les dones en la cultura i la filosofia medieval, de la via religiosa com a únic camí cap a la cultura de les dones al llarg de la història i del biaix de gènere en la transmissió de la història i la cultura d'Occident.
- Valoració del pas a l'estructura política moderna mitjançant la revisió de les teories del contracte social com legitimacions teòriques de l'estat modern.
- Anàlisi crítica de la relegació de les dones en les construccions teòriques de la societat civil dels contractualistes.
- Anàlisi i valoració de la vigència de la crítica marxista al capitalisme.
- Revisió de la vigència de l'anàlisi del totalitarisme de Hanna Arendt.
- Avaluació crítica de problemes ètics actuals en relació amb les diferents generacions dels drets humans: drets de generacions futures, drets dels col·lectius, drets digitals, drets mediambientals i drets dels animals. El subjecte de drets i el cercle expansiu de l'ètica.

4. Seqüenciació dels continguts

AVALUACIÓ	UNITAT	SESSIONS
I La filosofia antiga i medieval	1. El naixement de la filosofia a Grècia	10
	2. Plató	14
	3. Aristòtil	2
	4. Pensament hel·lenístic i grecoromà	2
	5. La filosofia a l'edat mitjana	2
II La filosofia moderna	6. El Renaixement	2
	7. El racionalisme. Descartes	12
	8. El contractualisme i l'empirisme. Hume	12
	9. La Il·lustració. Kant	7
III La filosofia contemporània	10. L'idealisme alemany i el materialisme històric	2
	11. El positivisme i l'utilitarisme. J.S. Mill	8
	12. L'irracionalisme i el vitalisme. Nietzsche	8
	13. La filosofia als segles XX i XXI. Martha Nussbaum	8

5. Desplegament de les unitats

A continuació es presenta el plantejament didàctic de cada unitat, amb els objectius, continguts, competències i criteris d'avaluació corresponents:

Unitat 1. El naixement de la filosofia a Grècia

Objectius	• Caracteritzar el moment històric i cultural en què apareix la filosofia grega. • Diferenciar les explicacions mítiques –de caràcter religiós– de les explicacions de la filosofia i de la ciència. • Exposar les grans línies del pensament grec en relació amb la natura, el coneixement, l'ésser humà, l'acció i la societat. • Relacionar el punt de vista de dos pensadors, o més, d'aquesta època al voltant d'algun problema filosòfic fonamental.
Continguts	1. Del mite al <i>logos</i> 2. Els jònics i els pitagòrics 3. Heràclit 4. Parmènides 5. L'humanisme grec i els sofistes 6. Sòcrates
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament. • La possibilitat de relacionar els problemes filosòfics amb les condicions en què van sorgir i a les quals van intentar donar resposta. • La capacitat de situar correctament els filòsofs estudiats en el context historicofilosòfic corresponent. • L'exposició de les grans línies problemàtiques i sistemàtiques dels filòsofs estudiats. • La participació en debats sobre algun problema filosòfic del present que pugui connectar-se amb les idees dels autors estudiats. • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament. • L'anàlisi de l'origen de conceptes com ara <i>arkhé</i>, <i>àpeiron</i>, <i>cosmos</i>, <i>logos</i>, <i>physis</i>...
Criteris d'avaluació	• Relacionar els problemes filosòfics amb les condicions en què van sorgir i a les quals van intentar donar resposta. • Situar correctament els filòsofs estudiats en el context historicofilosòfic corresponent. • Exposar les grans línies problemàtiques i sistemàtiques dels filòsofs estudiats. • Participar en debats sobre algun problema filosòfic del present que pugui connectar-se amb les idees dels autors estudiats.

Unitat 2. Plató

Objectius	• Exposar de manera clara i ordenada les grans línies de pensament de Plató en relació amb la realitat, el coneixement, l'ésser humà, l'acció moral i l'organització de la societat. • Relacionar alguns aspectes del pensament platònic amb el d'altres filòsofs que el van precedir. • Interpretar textos de Plató segons les seves teories filosòfiques. • Valorar la importància de Plató en la història de la filosofia occidental.
Continguts	1. Marc històric i filosòfic 2. Plató 3. La teoria de les idees 4. El coneixement 5. L'ànima 6. Ètica i la política 7. <i>La República</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen potenciant: • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o dels problemes que plantegen els textos filosòfics. • L'habilitat per definir conceptes i utilitzar-los de manera adequada. • La participació en debats sobre els problemes filosòfics que el pensament e Plató planteja. • La reflexió sobre les propostes polítiques que es troben a <i>La República</i>. • La consciència del repte que significa la voluntat de recerca de l'honestetat i la veritat.
Criteris d'avaluació	• Situar correctament la filosofia de Plató en el context historicofilosòfic corresponent. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia platònica, i mostrar la permanència d'alguna de les seves idees. • Conèixer i dominar correctament el vocabulari filosòfic bàsic de Plató. • Analitzar i comentar textos filosòfics de Plató, referits al coneixement, la realitat, l'ésser humà, l'ètica i la política.

Unitat 3. Aristòtil

Objectius	Exposar de manera clara i ordenada les grans línies de pensament d'Aristòtil en relació amb la realitat, el coneixement, l'ésser humà, l'acció moral i l'organització de la societat. Relacionar alguns aspectes del pensament aristotèlic amb el d'altres filòsofs que el van precedir. Interpretar alguns textos d'Aristòtil segons les seves teories filosòfiques. Valorar la importància d'Aristòtil en la història de la filosofia occidental.
Continguts	Aristòtil Crítica de la teoria de les idees
Competències	Les diverses competències es treballen desenvolupant: L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. L'habilitat per definir conceptes i utilitzar-los de manera adequada. L'anàlisi de l'origen dels conceptes.
Criteris d'avaluació	Situar correctament la filosofia d'Aristòtil en el context historicofilosòfic corresponent. Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia aristotèlica, i mostrar la permanència d'alguna de les seves idees. Conèixer i dominar correctament el vocabulari filosòfic bàsic d'Aristòtil. Analitzar i comentar textos filosòfics d'Aristòtil, referits al coneixement, la realitat, l'ésser humà, l'ètica i la política.

Unitat 4. Pensament hel·lenístic i grecoromà

Objectius	• Resumir les característiques socials i culturals del període hel·lenístic i explicar de quina manera van condicionar la filosofia i la ciència del moment. • Exposar de manera clara i ordenada les grans línies de pensament d'aquest període. • Relacionar i mostrar les diferències entre les respostes de dos pensadors o més d'aquesta època, en relació amb alguna qüestió concreta. • Explicar l'origen i desenvolupament de la religió cristiana i com es relacionava amb la filosofia de l'època.
Continguts	1. L'hel·lenisme 2. Les escoles filosòfiques hel·lenístiques
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica. • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. • La capacitat per exposar idees pròpies, argumentar-les i dialogar respecte d'això. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament.
Criteris d'avaluació	• Situar les filosofies hel·lenístiques, la ciència alexandrina, l'expansió romana i la difusió del cristianisme en les coordenades historicofilosòfiques corresponents. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia hel·lenística. • Interpretar el sentit d'algun text filosòfic d'aquest període, mostrant la relació que té amb el seu context teòric i social, i diferenciant les propostes que conté d'altres posicions possibles sobre el mateix tema. • Participar en debats sobre les diferents opcions vitals proposades pels autors estudiats, des de Sòcrates, Plató i Aristòtil fins als pensadors hel·lenístics.

Unitat 5. La filosofia a l'edat mitjana

Objectius	• Identificar els elements sobre els quals s'edifica la filosofia medieval (Imperi romà, cultura grega, predicació cristiana i invasions bàrbares). • Prendre consciència dels intents de fusió, duts a terme durant l'edat mitjana, entre la doctrina cristiana i la filosofia antiga. • Distingir el període patristic i l'escolàstic en el desenvolupament de la filosofia cristiana medieval i identificar la crisi de l'escolàstica i les seves conseqüències. • Relacionar i mostrar diferències entre les opinions de dos pensadors o més d'aquesta època, en relació amb alguna qüestió concreta.
Continguts	1. Judaisme i cristianisme 2. Fe i raó 3. Platonisme i aristotelisme medievals
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat de l'època i dels seus debats filosòfics. • La capacitat per exposar idees pròpies, argumentar-les i dialogar respecte d'això. • La capacitat de relacionar els coneixements adquirits en una concepció global del món i utilitzar-los de manera intel·ligent quan faci falta. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament.
Criteris d'avaluació	• Relacionar els problemes filosòfics estudiats amb les condicions històriques, socials i culturals en què van sorgir i a les quals van intentar donar resposta. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia medieval. • Elaborar, individualment o en grup, un resum de la filosofia antiga i medieval que exposi les relacions entre els diferents sistemes estudiats.

Unitat 6. El Renaixement

Objectius	• Identificar els elements nous del Renaixement respecte de la cultura medieval. • Reconèixer idees i plantejaments renaixentistes en pensadors de l'època. • Caracteritzar la nova ciència i reconèixer la influència que va tenir sobre les formes de vida de l'home modern. • Valorar la llibertat i autonomia de l'individu com a condicions perquè hi hagi un pensament laic, obert a la raó i el progrés humans.
Continguts	1. El Renaixement i els humanistes 2. La reforma religiosa 3. Utopies del renaixement i el naixement de la ciència política
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat de l'època i dels seus debats filosòfics. • La capacitat per exposar idees pròpies, argumentar-les i dialogar respecte d'això. • La capacitat de relacionar els coneixements adquirits en la concepció del món moderna i amb els plantejaments polítics actuals. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament.
Criteris d'avaluació	• Relacionar els problemes filosòfics estudiats amb les condicions històriques, socials i culturals en què van sorgir i a les quals van intentar donar resposta. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia del Renaixement.

Unitat 7. El racionalisme. Descartes

Objectius	• Identificar l'autonomia de la raó i la importància del subjecte de coneixement com a característiques del pensament modern. • Caracteritzar el racionalisme per la seva aspiració d'aconseguir un mètode de coneixement segur i de validesa universal, basat en el model que ofereixen les matemàtiques. • Valorar la formulació dels ideals a què s'ha d'atènyer la raó per aconseguir i fonamentar el coneixement. • Reconèixer l'esforç dels pensadors racionalistes per resoldre les grans qüestions filosòfiques, ètiques i polítiques que es plantegen els humans.
Continguts	1. Marc històric i filosòfic 2. Descartes 3. El dubte metòdic 4. La substància pensant 5. Déu o la substància infinita 6. L'evidència i l'error 7. El món o la substància extensa 8. Les <i>Meditacions metafísiques</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. • L'habilitat per definir conceptes i utilitzar-los de manera adequada.
Criteris d'avaluació	• Situar correctament la filosofia de Descartes i altres filòsofs racionalistes en el context historicofilosòfic corresponent. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia racionalista i, en particular, de Descartes, i mostrar la influència que han tingut en la posteritat. • Conèixer i dominar correctament el vocabulari filosòfic bàsic de Descartes. • Analitzar i comentar textos filosòfics de Descartes sobre el coneixement, la realitat, l'ésser humà i la vida moral.

Unitat 8. L'empirisme. Locke i Hume

Objectius	• Caracteritzar la reflexió empirista pel rebuig de l'especulació racional i la insistència en l'experiència com a base de tot coneixement. • Exposar de manera clara i ordenada les grans línies del pensament empirista sobre el coneixement, la societat i la política. • Relacionar i mostrar les diferències entre les respostes de dos pensadors empiristes o més en relació amb alguna qüestió concreta. • Conèixer i valorar la importància i influència de l'empirisme en el pensament de la seva època i en el posterior.
Continguts	9. L'empirisme 10. John Locke 11. Instauració de l'estat social 12. Organització, revocació i control del poder 13. La propietat i la llibertat religiosa 14. El Segon tractat sobre el govern civil 15. David Hume 16. Impressions i idees 17. Relacions d'idees i qüestions de fet 18. La crítica a la idea de causalitat i a la de substància 19. El Compendi d'un Tractat de la naturalesa humana. 20. L'emotivisme moral
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. • L'habilitat per definir conceptes i utilitzar-los de manera adequada.
Criteris d'avaluació	• Situar correctament la filosofia de Hobbes, Locke, Berkeley i Hume en el context historicofilosòfic corresponent. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de l'empirisme i, en particular, de Locke i Hume, i mostrar la influència que han tingut en la posteritat. • Conèixer i dominar correctament el vocabulari empirista, específicament el de Hume. • Analitzar i comentar textos filosòfics de Locke i Hume sobre el coneixement, la crítica a la metafísica i la vida moral de l'ésser humà.

Unitat 9. La Il·lustració. Kant

Objectius	• Caracteritzar la Il·lustració com un moviment cultural que aposta per la raó, la ciència i l'educació com a vies per ampliar la llibertat i felicitat humanes. • Conèixer i valorar la importància i influència de les idees il·lustrades, tant en el pensament del segle XVIII com en el posterior. • Comprendre el potencial alliberador de la raó il·lustrada i com aquesta es concreta en noves creences morals i polítiques. • Contraposar la confiança dels il·lustrats en la raó i el progrés amb l'ideari romàntic.
Continguts	1. La Il·lustració 2. Kant 3. Les tres preguntes kantianes 4. La voluntat bona i el deure 5. L'imperatiu categòric 6. La <i>Fonamentació de la metafísica dels costums</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat de l'època i dels seus debats filosòfics. • La capacitat per exposar idees pròpies, argumentar-les i dialogar respecte d'això. • La capacitat de relacionar els coneixements adquirits en una concepció global del món i utilitzar-los de manera intel·ligent quan faci falta. • La capacitat per viure en una societat plural, on les persones tenen maneres de pensar i viure diverses, que cal respectar críticament.
Criteris d'avaluació	• Relacionar els problemes filosòfics estudiats amb les condicions històriques, socials i culturals en què van sorgir i a les quals van intentar donar resposta. • Exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies problemàtiques i sistemàtiques de la filosofia durant la Il·lustració, identificar els valors il·lustrats i reconèixer si encara són vigents. • Analitzar i comentar textos filosòfics de Rousseau i de Kant referits a l'ésser humà, la religió i la moral.

Unitat 10. L'idealisme alemany i el materialisme històric

Objectius	• Comprendre el significat dels plantejaments idealistes, com a crítica a l'anàlisi a concepció kantiana de la limitació de la Raó. • Identificar les característiques principals de l'idealisme alemany. • Conèixer i valorar la importància i influència de Hegel en la història de la filosofia occidental. • Caracteritzar la crítica de Marx a les creences i valors del món occidental. • Reconèixer la influència de Marx en el canvi de rumb de la filosofia i en les idees dels moviments revolucionaris del segle XX.. • Desenvolupar una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa, i amb la defensa de la naturalesa, desenvolupant actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària.
Continguts	1. L'idealisme alemany 2. Hegel 3. Marx i el materialisme històric
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • La capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. • L'habilitat per definir conceptes i utilitzar-los de manera adequada. • L'habilitat per dialogar i exercir els valors democràtics, considerant els interessos de la col·lectivitat i les conseqüències de les pròpies accions. • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica, practicant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació. • L'habilitat de pensar amb ordre i criteri i exposar les opinions pròpies amb arguments, respectant críticament les dels altres i valorant-les, si s'escau, com una manera d'enriquir la pròpia visió de la realitat.
Criteris d'avaluació	• Situar correctament l'idealisme i la filosofia de Hegel en el context historicofilosòfic corresponent. • Situar correctament la filosofia de Marx en el context historicofilosòfic corresponent, i exposar, de manera clara i ordenada, les grans línies del pensament d'aquest autor. • Participar en debats sobre algun problema filosòfic del present que pugui relacionar-se amb les idees de Marx.

Unitat 11. El positivisme i l'utilitarisme. J.S. Mill

Objectius	• Caracteritzar el segle XIX com el segle de la Revolució Industrial, l'ascens de la burgesia al poder i el desenvolupament de la ciència natural. • Situar la filosofia positivista de Comte i el liberalisme utilitarista de Stuart Mill en el context d'una nova societat, l'ordre i racionalitat de la qual intenten legitimar. • Reconèixer la influència de les idees d'aquests pensadors en els debats econòmics, ètics i polítics del segle XX. • Contextualitzar els problemes filosòfics i ser capaç de proposar-hi solucions, amb la finalitat de contribuir d'aquesta manera a bastir un criteri personal sòlid i raonat. • Llegir de manera comprensiva i crítica textos filosòfics de J.S. Mill i valorar la importància del diàleg racional com a mitjà d'aproximació a la realitat.
Continguts	1. Marc històric i cultural. El liberalisme i el positivisme 2. John Stuart Mill. Vida i obres 3. Concepció moral. El principi d'utilitat 4. Reformisme econòmic i social 5. Filosofia política. La llibertat i el principi del dany 6. <i>L'utilitarisme</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica, practicant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació. • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • Capacitat d'elaborar una síntesi crítica o resum raonat del problema o els problemes que plantegen els textos filosòfics. • L'habilitat per dialogar i exercir els valors democràtics, considerant els interessos de la col·lectivitat i les conseqüències de les pròpies accions.
Criteris d'avaluació	• Relacionar els problemes que tracta la filosofia d'aquest període amb les condicions socials i econòmiques del moment i a les quals van intentar donar resposta. • Comentar críticament textos filosòfics dels autors estudiats i, especialment, de J.S. Mill, identificant els supòsits que els sustenten, la consistència dels seus arguments i conclusions, així com la vigència de les seves aportacions. • Interpretar el sentit d'un text filosòfic relacionant-lo amb el seu context teòric i social, i diferenciant les propostes que conté d'altres posicions possibles sobre el mateix tema. • Participar en debats sobre algun problema filosòfic del present que pugui relacionar-se amb les idees dels autors estudiats en aquest tema.

Unitat 12. L'irracionalisme i el vitalisme. Nietzsche

Objectius	• Comprendre les característiques principals de l'actitud vitalista i situar-la en el seu context històric i cultural. • Comprendre el vitalisme de Nietzsche a través del seu concepte de vida com a voluntat de poder en l'afirmació de si mateixa. • Comprendre la crítica de Nietzsche al coneixement de la veritat, com a mentida vitalment feble que s'oblida en tant que tal. • Reflexionar sobre les idees nietzscheanes de la voluntat de poder i de la veritat com a convenció i formar-se'n una opinió pròpia.
Continguts	1. Marc històric i filosòfic. L'irracionalisme i el vitalisme 2. Friedrich Nietzsche. Vida i obres 3. La voluntat de poder 4. El coneixement sota sospita 5. La crítica dels valors morals 6. La mort de Déu, el nihilisme, el superhome i l'etern retorn 7. <i>Sobre veritat i mentida en sentit extramoral, Aurora, La gaia ciència, Així parlà Zaratustra, Més enllà del bé i del mal i Genealogia de la moral</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica, practicant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació. • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • Capacitat de relacionar els coneixements adquirits en una concepció global del món i d'utilitzar-los de manera intel·ligent quan faci falta. • L'habilitat de pensar amb ordre i criteri i exposar les opinions pròpies amb arguments, respectant críticament les dels altres i valorant-les, si s'escau, com una manera d'enriquir la pròpia visió de la realitat.
Criteris d'avaluació	• Observar que es pot elaborar una opinió pròpia sobre el concepte nietzscheà de voluntat de poder i la interpretació de la veritat com a convenció. • Comprovar si s'estableix la primacia de la vida sobre la raó com a tendència pròpia de l'actitud vitalista. • Verificar que es comprèn el sentit de la contraposició que Nietzsche fa de l'actitud apol·línica i dionisiaca. • Confirmar que s'entén el concepte nietzscheà de vida com a voluntat de poder afirmativa de si mateixa. • Advertir si es descriu la crítica nietzscheana al coneixement de la veritat com a mentida vitalment feble.

Unitat 13. La filosofia als segles XX i XXI. Martha Nussbaum

Objectius	• Situar l'enfocament de les capacitats de Martha Nussbaum en la reflexió sobre la justícia social que s'inicia amb Plató i Aristòtil. • Comprendre les aportacions de Martha Nussbaum, situant-les en relació amb la tradició liberal i l'utilitarisme. • Comprendre el valor de les aportacions de Martha Nussbaum i situar-la en els debats contemporanis sobre la llibertat, la justícia, la democràcia i el feminisme. • Reflexionar sobre la dignitat humana, la llibertat, la democràcia i la justícia i aproximar-se als debats actuals sobre aquestes qüestions.
Continguts	1. Martha Nussbaum 2. L'aproximació de les capacitats 3. Liberalisme i feminisme 4. La justícia 5. La democràcia 6. <i>Crear capacitats</i>
Competències	• Les diverses competències es treballen desenvolupant: • L'habilitat per identificar problemes filosòfics rellevants i abordar-los de manera crítica, practicant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació. • L'habilitat per llegir, analitzar i comentar textos filosòfics, identificant els temes que tracten, les tesis que defensen, els arguments que presenten i les conclusions a les quals arriben. • Capacitat de relacionar els coneixements adquirits en una concepció global del món i d'utilitzar-los de manera intel·ligent quan faci falta. • L'habilitat de pensar amb ordre i criteri i exposar les opinions pròpies amb arguments, respectant críticament les dels altres i valorant-les, si s'escau, com una manera d'enriquir la pròpia visió de la realitat.
Criteris d'avaluació	• Verificar que es comprèn la novetat de les aportacions de Martha Nussbaum. • Comprovar que s'entén què significa l'aproximació de les capacitats. • Confirmar que es pot argumentar una posició pròpia en relació a qüestions claus de la nostra època, com ara el significat de la dignitat humana, la justícia, la llibertat i la democràcia. • Advertir que s'és capaç de vincular Martha Nussbaum amb els pensadors de tota la història de la filosofia que s'han aproximat a qüestions properes a les que tracta l'autora nord-americana.

6. Metodologia

L'objectiu central de la formació filosòfica al batxillerat i, concretament, de l'assignatura d'Història de la filosofia, és afavorir la construcció per part de l'alumnat d'un pensament sòlid, crític i autònom. Això comporta que cal triar una metodologia activa i participativa, que faci que l'alumnat sigui el protagonista del propi procés d'aprenentatge. El professorat haurà d'estimular el pensament creatiu i afavorir un clima comunicatiu per tal de fomentar l'aprenentatge significatiu i funcional de la història de la filosofia. Cal, doncs, plantejar activitats que facin pensar, que convidin a l'anàlisi de teories filosòfiques i a la crítica, i que comportin la identificació i definició de problemes filosòfics i el plantejament d'hipòtesis resolutives. També cal estimular la manipulació ordenada i crítica de materials informatius –lectura, interpretació i contrast de textos filosòfics, entre altres–; la realització de treballs escrits i la preparació i participació en debats; la comunicació i avaluació de resultats; i les actituds de rigor, creativitat intel·lectual, cooperació i solidaritat.

Aquests criteris generals aconsellen la realització al llarg del curs i en el desenvolupament de cada unitat d'activitats variades que facin possible l'assoliment dels objectius establerts. De forma general, es poden descriure els següents tipus d'activitats que es realitzaran o encarregaran duran les sessions de l'assignatura:

- a) **Treball sobre textos.** La lectura, el comentari i la discussió de textos representatius dels diversos moments de la història del pensament i, molt especialment, dels set autors que han estat escollits per centrar el curs d'Història de la filosofia serà un element cabdal del curs. Tenint en compte el nivell educatiu, es triarà els textos més accessibles i significatius, procurant mantenir viu l'interès dels alumnes per la matèria. Més concretament, se seguirà les indicacions següents:
 - Durant el desenvolupament de la major part d'unitats els alumnes hauran de preparar per escrit i lliurar resums i comentaris de textos proposats, segons les orientacions donades pel professor.
 - En acabar les unitats dedicades als set autors escollits com a centrals del curs, es llegirà i discutirà a classe una selecció dels textos del pensador. Els alumnes hauran de lliurar un treball de resum, fet en grup a classe, sobre alguns d'aquests textos, seguint les orientacions del professor.
- b) **Redacció d'assajos breus sobre temes relacionats amb el desenvolupament de la matèria.** Alternativament a la preparació de comentaris de text escrits, es podrà encarregar a l'alumnat la redacció d'assajos breus en què exposin de forma raonada les seves opinions sobre algun tema relacionat amb la unitat que s'està treballant.

- c) **Redacció de resum explicatius dels continguts exposats a classe.** Es podrà encarregar també a l'alumnat que elaborin resums explicatius dels temes tractats a classe.
- d) **Exposició del contingut conceptual de les unitats.** El professor exposarà a classe les qüestions claus de les diverses unitats, mirant d'afavorir el diàleg i el debat amb els alumnes a propòsit de les qüestions exposades.
- e) **Presa d'apunts.** Els alumnes hauran de prendre apunts dels continguts conceptuals que s'exposaran a classe.
- f) **Preparació i participació en debats.** A banda dels debats que, de forma espontània, sorgeixen durant l'exposició del contingut conceptual de les unitats, en diverses ocasions es demanarà a l'alumnat que prepari i participi en debats sobre temes diversos relacionats amb les qüestions que es treballaran. La preparació del debat es farà en grups d'alumnes.
- g) **Realització de proves escrites.** En acabar les unitats didàctiques o grups d'unitats didàctiques, els alumnes hauran de respondre una prova escrita que, si més no en part, se centrarà en preguntes sobre un text proposat.
- h) **Visualització de pel·lícules relacionades amb la matèria i elaboració de treballs escrits sobre elles.** Com a activitat complementària de caire voluntari, se suggerirà als alumnes la visualització de pel·lícules relacionades amb els continguts del programa, l'elaboració de treballs escrits sobre elles i, eventualment, l'organització de col·loquis a partir de la temàtica que plantegen.

7. Espais i recursos

Les sessions de l'assignatura es desenvoluparan, de forma general, a diverses aules del centre, dotades totes elles d'ordinador i de canó de projecció. El canó es podrà fer servir per recolzar amb imatges o esquemes els continguts que s'està treballant. També caldrà preveure que els alumnes usin els espais següents:

- La biblioteca del centre, dotada d'algunes obres de consulta sobre les matèries.
- Les biblioteques públiques veïnes al centre, que disposen d'una gran quantitat de recursos bibliogràfics a disposició de l'alumnat.
- Eventualment, una aula que permeti la visualització de pel·lícules amb una certa qualitat.

Com a eina bàsica, els alumnes comptaran amb dues eines virtuals que serviran també com a instrument de recolzament a la relació entre alumne i professor.

- D'una banda, hi haurà l'espai web de les assignatures, que tindrà l'adreça següent:
<http://filosofiaiciencia.com.es/>.

A l'espai web els alumnes hi podran trobar:

- Aquesta Programació didàctica i, especialment, els continguts de les assignatures i els criteris i mètodes d'avaluació i recuperació.
- Un resum o esquema del continguts conceptuals de cada unitat, que es penjarà en acabar les sessions que li seran dedicades.
- Els exercicis i textos treballats a l'aula.
- Enllaços al marc normatiu que afecta les assignatures de Filosofia i Ciències per al món contemporani.
- Enllaços amb altres webs sobre filosofia i ciència que poden resultar útils a l'alumnat.
- D'altra banda, s'usaran les eines que ofereix l'aplicació Teams, de Microsoft, així com les altres aplicacions que hi estan vinculades, a les quals l'alumnat pot accedir mitjançant l'adreça corporativa de l'Escola Massana.

8. Mesures i suports per a l'atenció a la diversitat

Atès el caràcter de la matèria d'Història de la filosofia, s'ha de preveure que algun alumne presenti dificultats especials per assimilar-ne els continguts bàsics. En aquest cas, el professor detectarà la naturalesa concreta de la dificultat i dissenyarà una estratègia d'aprenentatge per a l'alumne que li permeti desenvolupar les seves habilitats i capacitats personals, i que, a través d'activitats personalitzades, li permeti assolir els continguts mínims. El mateix procediment s'aplicarà en el cas d'alguna limitació sensorial específica, que haurà de ser tractada mitjançant el desenvolupament d'altres vies sensorials que puguin fer d'òrgans de suplència. Igualment, per als alumnes amb més facilitat o interès en les matèries el professor dissenyarà activitats d'ampliació que els permetin aprofundir en els coneixements dels temes tractats.

Els elements fonamentals de diagnòstic de la diversitat són:

- Els informes de psicòlegs, psicopedagogs, etc.
- L'avaluació dels diversos exercicis i activitats encarregades a l'aula.
- La interacció entre l'alumne i el professor.
- Les proves escrites que es duen a terme en finalitzar cada bloc.

Les activitats personalitzades d'atenció a la diversitat poden ser:

- Treballs personals específics sobre articles, diccionaris, manuals, monografies i obres de pensadors.
- Comentaris de text realitzats a partir d'altres comentaris que s'ofereixen com a model.

L'atenció a la diversitat, però, també ha de contenir algun element de detecció i ajuda de les dificultats concretes que cada alumne vagi trobant en les diverses unitats. La pràctica docent mostra que a alguns alumnes els resulten particularment difícils tasques com ara localitzar les idees més importants d'un text, fer-ne un comentari o entendre un concepte o terme concret. En aquests casos, el professor ha d'oferir a cada alumne la possibilitat d'un acompanyament personalitzat, de manera que l'alumnat tingui la sensació real que la seva dificultat concreta és atesa i afrontada. En aquest sentit, serà de gran ajut que el professor comenti amb cada alumne els resultats obtinguts en les activitats d'aprenentatge i d'avaluació que es vagin realitzant durant el curs.

9. Mètodes i instruments d'avaluació

La primera sessió del curs, centrada en la lectura de Plató, *Menó*, 81b-86a, servirà com a **avaluació inicial**. Cal donar a totes les altres activitats realitzades al llarg del curs un sentit d'**avaluació formativa**. A través d'aquestes activitats, el professor analitzarà la capacitat d'organització i assimilació personal de la matèria, així com les competències que la Història de la filosofia intenta potenciar. També constituirà un element continuat de l'avaluació formativa el registre de l'assistència a classe i la puntualitat, la participació espontània en els debats i les qüestions que el professor formuli a classe, i l'anàlisi dels hàbits, actituds i valors desenvolupats en el grup classe. L'avaluació formativa haurà de ser objecte de comentaris compartits amb la resta del professorat del mateix curs i, sobretot, amb el tutor o tutora del grup classe, tant de manera habitual com en les sessions d'avaluació. És sabut que la virtut de l'avaluació formativa és permetre al professor controlar objectivament el progrés adequat de l'alumnat en l'assimilació de la matèria i incidir en els aspectes més difícils, detectar a temps problemes importants i potenciar els aspectes més positius.

Per a l'obtenció de la **qualificació** de cada avaluació es tindrà en compte:

- Un mínim de dues proves escrites cada avaluació sobre els continguts desenvolupats a classe.
- Tots els exercicis escrits o orals fets a classe o encarregats per fer fora de classe. Els exercicis poden ser individuals o en grup.
- Un qüestionari, a través de Microsoft Teams, sobre algunes de les qüestions tractades a classe.
- Els treball d'anàlisi i resum sobre fragments d'obres dels autors centrals del curs, que s'elaboraran cada avaluació i es farà en grup.
- Un treball voluntari, d'un mínim de 1.500 paraules, d'anàlisi i reflexió personal sobre el contingut filosòfic d'una pel·lícula o d'una obra filosòfica o literària relacionada amb les unitats de cada avaluació.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY

Concretament, a cada avaluació la qualificació s'obtingran com s'indica en les taules següents:

I La filosofia antiga i medieval	Dues proves escrites sobre els continguts desenvolupats a classe. Cal obtenir una qualificació mínima de 4 per tal que es faci mitjana amb les altres qualificacions.	60%
	Mitjana de la qualificació obtinguda en tots els exercicis escrits o orals fets a classe o encarregats per fer fora de classe (en cas que no es lliuri algun dels exercicis, la qualificació serà 0; si es lliura fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut)	5%
	Mitjana dels treballs d'anàlisi i resum sobre dos grups de fragments de textos: un referit a la filosofia fins a Sòcrates i un altre de la <i>República</i> de Plató (en cas que no es lliurin, la qualificació serà 0; si es lliuren fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut).	30%
	Un qüestionari, fet a través de Microsoft Teams, sobre qüestions tractades a classe.	5%

II La filosofia moderna	Dues proves escrites sobre els continguts desenvolupats a classe. Cal obtenir una qualificació mínima de 4 per tal que es faci mitjana amb les altres qualificacions.	60%
	Mitjana de la qualificació obtinguda en tots els exercicis escrits o orals fets a classe o encarregats per fer fora de classe (en cas que no es lliuri algun dels exercicis, la qualificació serà 0; si es lliura fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut)	5%
	Treballs d'anàlisi i resum sobre fragments de Descartes, Hume i Kant (en cas que no se'n lliuri algun, la qualificació serà 0; si es lliura fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut).	30%
	Un qüestionari, fet a través de Microsoft Teams, sobre qüestions tractades a classe.	5%

III La filosofia contemporània	Dues proves escrites sobre els continguts desenvolupats a classe. Cal obtenir una qualificació mínima de 4 per tal que es faci mitjana amb les altres qualificacions.	60%
	Mitjana de la qualificació obtinguda en tots els exercicis escrits o orals fets a classe o encarregats per fer fora de classe (en cas que no es lliuri algun dels exercicis, la qualificació serà 0; si es lliura fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut)	5%
	Treballs d'anàlisi i resum sobre fragments de J.S. Mill, Nietzsche i Nussbaum (en cas que no se'n lliuri algun, la qualificació serà 0; si es lliura fora de termini, la qualificació serà la meitat de la que s'hauria obtingut).	30%
	Un qüestionari, fet a través de Microsoft Teams, sobre qüestions tractades a classe.	5%

Els alumnes que hagin lliurat tots els exercicis obligatoris i que tinguin una mitjana de la qualificació dels exàmens superior a 4 tindran l'oportunitat d'augmentar la qualificació de l'avaluació, fins en 1,5 punts, mitjançant les activitats següents, que s'enfoquen molt especialment a l'atenció a la diversitat.

Treballs voluntaris d'anàlisi i reflexió personal sobre el contingut filosòfic d'una de les pel·lícules o obres literàries o filosòfiques proposades en les diverses unitats. L'assaig que serà la part central d'aquest treball haurà de tenir una extensió mínima de 1.500 paraules. El treball haurà de ser exposat en conversa amb el professor.	Fins a 1 punt
--	---------------

Un treball, a partir d'uns preguntes específiques, sobre alguna de les lectures recomanades.	Fins a 1 punt
--	---------------

A partir d'un 15% de faltes d'assistència no justificades en cada avaluació, l'alumne no podrà ser qualificat per sobre del 4 i, en conseqüència, haurà de recuperar-la.

El curs es considerarà superat si en totes tres avaluacions s'ha assolit una qualificació mínima de 5 punts. La qualificació global del curs serà la mitjana de les tres avaluacions. Tot i que per tal que es consideri superada cadascuna de les avaluacions cal haver-hi obtingut una qualificació igual o superior a 5, de cara a l'avaluació final s'entendrà que una qualificació més alta a les darreres avaluacions pot compensar una de més baixa a les anteriors, sempre que aquesta no sigui inferior a 4.

Donat que les qualificacions s'han d'expressar amb números enters del 0 al 10, en cada avaluació la qualificació s'haurà obtingut arrodonint la nota exacta, amb dos decimals, al número enter més proper. La qualificació final del curs s'obindrà a partir de la mitjana de les notes exactes, amb dos decimals, de cada avaluació, arrodonint-la, igualment, a la nota inferior o superior.

Els alumnes tindran, a final de curs, l'oportunitat de presentar-se a una prova que els permetrà millorar la seva qualificació final fins en un punt.

10. Mètodes, instruments i criteris de recuperació

La recuperació de l'avaluació o avaluacions suspeses seguirà un criteri personalitzat, ja que ha de prevaler, sobretot, l'atenció a la diversitat. El professor, a la vista de les activitats i de les proves que l'alumne no hagi superat, elaborarà uns exercicis de recuperació i una prova de conceptes fonamentals que, respecte de cada unitat didàctica, tinguin en compte les dificultats específiques de l'alumne. En el cas que l'alumne hagi suspès globalment el curs, haurà de realitzar un comentari de text pautat per a cada unitat didàctica i un control de suficiència dels continguts mínims del temari.

Es poden entendre com a *continguts mínims* els següents:

I La filosofia antiga i medieval	▪ El significat de l'anomenat "pas del mite al logos". ▪ La maièutica socràtica i l'intel·lectualisme ètic. ▪ El significat del mite de la caverna de Plató i de la teoria de les idees, com a interpretació de la realitat i del coneixement. ▪ La dialèctica platònica. ▪ El dualisme antropològic de Plató. ▪ La teoria política de Plató. ▪ Les claus de l'oposició o trencament entre Aristòtil i Plató. ▪ Les claus de la filosofia hel·lenística segons la primacia del problema pràctic de l'individu. ▪ La tensió i el diàleg entre la fe i la filosofia d'origen grec com un element clau que articula tot el pensament medieval.
-------------------------------------	---

II La filosofia moderna	▪ La novetat i la continuïtat que significa el Renaixement respecte a la cultura medieval i de les característiques generals de la actitud humanista. ▪ El significat de l'oposició entre racionalisme i empirisme. ▪ El dubte metòdic com a punt de partida de la filosofia cartesiana, l'existència del jo com a primera veritat indubtable i les regles del mètode. ▪ Les tres substàncies segons Descartes i els arguments de l'existència de Déu. ▪ L'empirisme com alternativa al racionalisme innatista. ▪ Els elements centrals de la teoria política de Locke. ▪ La qüestió de l'origen i els tipus d'idees segons Hume. ▪ La crítica a la idea de causalitat de de substància de Hume. ▪ La Il·lustració com a projecte de la modernitat, que concep la raó, la ciència i l'educació com a eines d'emancipació i de progrés. ▪ Les concepció kantiana de l'ètica.
III La filosofia contemporània	▪ Les característiques principals del romanticisme, l'idealisme i el positivisme. ▪ L'obra de Marx i en la crisi dels valors il·lustrats i el sentit de l'expressió mestres de la sospita. ▪ El significat de l'utilitarisme i els diversos plantejaments utilitaristes. ▪ El principi d'utilitat segons J.S. Mill ▪ El sentit de llibertat segons J.S. Mill la caracterització del liberalisme. ▪ Les característiques general del vitalisme en el seu context històric i cultural. ▪ El concepte de vida com a voluntat de poder en l'afirmació de si mateixa. ▪ La crítica al coneixement de la veritat com a mentida que s'oblida en tant que tal. ▪ La crítica als valors propis de la cultura judeocristiana i la genealogia dels conceptes i valors com a productes derivats de la voluntat de poder de l'home feble, i la moral com a ressentiment dels esclaus davant els senyors de la Terra.